

**ANALIZA ODŠKODNINSKIH ZAHTEVKOV ZA
ŠKODO, KI SO JO POVZROČILE ŽIVALI
ZAVAROVANIH PROSTO ŽIVEČIH ŽIVALSKIH
VRST V LETU 2012**

Sabina Žnidarič
mag Urška Mavri
Ljubljana, 23. 6. 2014

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	5
2. ŽIVALI ZAVAROVANIH VRST	6
2.1 Uveljavljanje pravice do izplačila odškodnine	6
2.2 Časovni pregled nastanka škode	6
2.3 Povzročitelji škode in odobrena finančna sredstva	7
2.4 Območje nastanka škode	9
2.5 Premoženje, na katerem je nastala škoda	9
2.6 Višina odškodnin.....	13
2.7 Zavrženi odškodninski zahtevki.....	13
3. RJAVI MEDVED (<i>Ursus arctos</i>)	15
3.1 Časovni pregled nastanka škode	15
3.2 Območje nastanka škode	17
3.3 Premoženje, na katerem je nastala škoda	18
4. VOLK (<i>Canis lupus</i>)	19
4.1 Časovni pregled nastanka škode	20
4.2 Območje nastanka škode	22
4.3 Premoženje, na katerem je nastala škoda	22
5. SADJARSTVO	23
5.1 Povzročitelji škode na področju sadjarstva	23
6. MATERIALNA ŠKODA	24
6.1 Povzročitelji druge materialne škode.....	24

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst.	7
Preglednica 2: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst glede na vrsto premoženja.....	10
Preglednica 3: Število zavrnjenih odškodninskih zahtevkov glede na povzročitelja škode.....	14
Preglednica 4: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki jo je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>).	18
Preglednica 5: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki jo je povzročil volk (<i>Canis lupus</i>).	22
Preglednica 6: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki je bila povzročena na področju sadjarstva.	23
Preglednica 7: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo druge materialne škode.	24

KAZALO SLIK

Slika 1: Število opaženih škodnih dogodkov, ki so jih povzročile živali zavarovanih vrst po mesecih v letu 2012.	6
Slika 2: Deleži škodnih dogodkov glede na najpogostejše povzročitelje škode.	8
Slika 3: Deleži odobrenih finančnih sredstev glede na najpogostejše povzročitelje škode.	8
Slika 4: Škodni dogodki glede na območje nastanka škode.	9
Slika 5: Število škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja.	10
Slika 6: Odobrena finančna sredstva glede na vrsto premoženja v EUR.	11
Slika 7: Deleži škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja.	11
Slika 8: Deleži odobrenih finančnih sredstev glede na vrsto premoženja.	12
Slika 9: Delež škodnih dogodkov v primerjavi z deležem odobrenih finančnih sredstev - odškodnine za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst.	12
Slika 10: Število škodnih dogodkov glede na višino odobrenih finančnih sredstev.	13
Slika 11: Delež zavrženih odškodninskih zahtevkov glede na vrsto premoženja.	14
Slika 12: Število opaženih škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>) po mesecih v letu 2012.	15
Slika 13: Število škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>) v obdobju od leta 2006 do 2012.	16
Slika 14: Odobrena finančna sredstva za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>) v obdobju od leta 2006 do 2012.	16
Slika 15: Škodni dogodki, ki jih je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>).	17
Slika 16: Deleži škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>) glede na življenjska območja rjavega medveda.	18
Slika 17: Delež škodnih dogodkov v primerjavi z deležem odobrenih finančnih sredstev - odškodnine za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>).	19
Slika 18: Število opaženih škodnih dogodkov, ki jih je povzročil volk (<i>Canis lupus</i>) po mesecih v letu 2012.	20
Slika 19: Število škodnih dogodkov, ki jih je povzročil volk (<i>Canis lupus</i>) v obdobju od leta 2006 do 2012. ..	20
Slika 20: Odobrena finančna sredstva za škodo, ki jo je povzročil volk (<i>Canis lupus</i>) v obdobju od leta 2006 do 2012.	21
Slika 21: Škodni dogodki, ki jih je povzročil volk (<i>Canis lupus</i>).	22
Slika 22: Delež škodnih dogodkov na področju sadjarstva glede na povzročitelja škode.	23
Slika 23: Delež odobrenih finančnih sredstev na področju sadjarstva glede na povzročitelja škode.	24
Slika 24: Delež škodnih dogodkov na področju druge materialne škode glede na povzročitelja škode.	25
Slika 25: Delež odobrenih finančnih sredstev na področju druge materialne škode glede na povzročitelja škode.	25

1. UVOD

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – ZON-UPB2, 61/06 – ZDru-1, 32/08 – odl. US, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14, v nadaljnjem besedilu: ZON) v 91. členu določa, da se za škodo, ki jo na premoženju povzročijo živali zavarovanih vrst, izplačujejo odškodnine. Nadalje ZON določa, da so oškodovanci upravičeni do odškodnine zaradi škode na premoženju, ki jo povzročijo zavarovane živali le, če predhodno poskrbijo za zaščitne ukrepe na svojem premoženju tako, da ravnajo kot dober gospodar in na svoje stroške naredijo vse potrebno, da obvarujejo svoje premoženje pred nastankom škode.

Podrobni pogoji za izvajanje sistema izplačevanja odškodnina po ZON so določeni s Pravilnikom o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05) in Navodilom za ravnanja v zadevah uveljavljanja odškodninskih zahtevkov za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih prosto živečih vrst (zadnja sprememba št. 007-443/2013 z dne 25. 11. 2013). Pravilnik med drugim določa načine ustreznega varovanja premoženja. V postopku uveljavljanja odškodninskih zahtevkov se smiselno uporabljajo tudi določbe predpisov o divjadi in lovstvu, ki urejajo uveljavljanje škode od države.

Zavod za gozdove Slovenije v postopku uveljavljanja odškodninskih zahtevkov za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih prosto živečih vrst, izvaja naloge pooblaščenca ministrstva. Na kraju škodnega dogodka pooblaščen oseba Zavoda za gozdove Slovenije ugotovi obstoj materialnih dejstev, ki so pomembna za ugotovitev odškodninske odgovornosti države in določitev višine odškodnine. Z oškodovancem se lahko na podlagi oglada sporazumeta o višini odškodnine. V primeru, če do sporazuma o višini odškodnine ne pride, lahko oškodovanec na Agencijo Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju: ARSO) posreduje odškodninski zahtevek z vlogo, ki jo dodatno obrazloži in ji priloži ustrezna dokazila (ocene izvedencev, strokovna mnenja). Predlagana višina odškodnine je določena v lestvici, ki jo predpiše ministrstvo in je sestavni del Navodila za ravnanja v zadevah uveljavljanja odškodninskih zahtevkov za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih prosto živečih vrst.

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Agencija Republike Slovenije za okolje je od 1. 1. 2005 pristojno za odločanje o zahtevkih za izplačilo odškodnine zaradi škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst. Podatki o škodah kažejo, da število škodnih dogodkov med leti niha, v povprečju je bilo od leta 2005 obravnavanih okrog 1000 škodnih dogodkov na leto (najmanj 900, največ 1400). Škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst, so lastniki premoženja opazili predvsem v obdobju od julija do oktobra. Velike zveri (rjavi medved, volk, ris) so v povprečju povzročile največ škodnih dogodkov (80 %), za kar je bilo izplačanih med 75 % in 92 % finančnih sredstev. Največ odškodnin je izplačanih za škodo, povzročeno na drobnici (med 40 % in 78 % v posameznem letu).

Poleg velikih zveri je od leta 2005 do danes škodo v poljedelstvu, pridelavi krme, na balah, v vinogradništvu, sadjarstvu, ribogojstvu, na perutnini, drobnici, govedu in materialni škodi (fasade, ostrešje, lovske preže ...) povzročilo tudi preko trideset zavarovanih vrst, med drugimi šakal (*Canis aureus*), ris (*Lynx lynx*), divja mačka (*Felis silvestris*), dihur (*Mustela putorius*), mala podlasica (*Mustela nivalis*), vidra (*Lutra lutra*), bobber (*Castor fiber*), veverica (*Sciurus vulgaris*), podlessek (*Muscardinus avellanarius*), krokar (*Corvus corax*), črna vrana (*Corvus corone corone*), poljska vrana (*Corvus frugilegus*), kavka (*Corvus monedula*), kos (*Turdus merula*), kosec (*Crec crex*), domači vrabec (*Passer domesticus*), škorec (*Sturnus vulgaris*), brinovka (*Turdus pilaris*), velika sinica (*Parus major*), zelenec (*Carduelis chloris*), zelena žolna (*Picus viridis*), črna žolna (*Dryocopus martius*), veliki detel (*Dendrocopos major*), planinski orel (*Aquila chrysaetos*), kragulj (*Accipiter gentilis*), kanja (*Buteo buteo*), skobec (*Accipiter nisus*), sokol selec (*Falco peregrinus*), lesna sova (*Strix aluco*), siva čaplja (*Ardea cinerea*), labod grbec (*Cygnus olor*).

ARSO od leta 2008 vodi elektronsko evidenco o škodi, ki jo na premoženju povzročijo živali zavarovanih vrst. Evidenca odškodninskih zahtevkov omogoča pripravo različnih analiz, pregledov in s tem večjega razumevanja dejavnikov za nastanek škod in možnega načrtovanja ukrepov za preprečevanje nadaljnje škode na premoženju.

2. ŽIVALI ZAVAROVANIH VRST

2.1 Uveljavljanje pravice do izplačila odškodnine

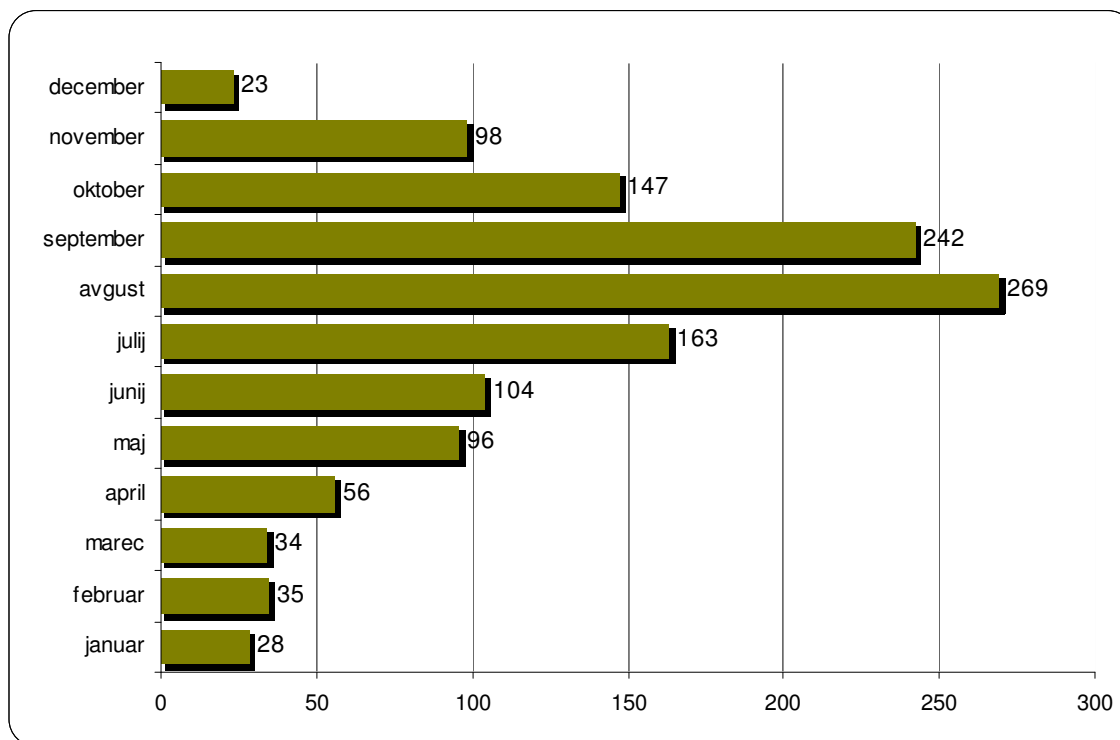
Na ARSO je bilo v letu 2012 obravnavanih 1355 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 1350 škodnih dogodkov¹, v okviru katerih se je uveljavljala pravica do izplačila odškodnine za škodo, ki so jo povzročile živali 25 zavarovanih vrst. Zavrženih je bilo 150 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 151 škodnih dogodkov, in dodatnih 55 odškodninskih zahtevkov z istim številom škodnih dogodkov, za katere je bilo ugotovljeno, da povzročitelj škode ni bil prepoznan kot zavarovana živalska vrsta.

Za 1150 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 1144 škodnih dogodkov je bilo v celoti ali delno odobreno izplačilo odškodnine v skupni višini 570.321,47 EUR.

2.2 Časovni pregled nastanka škode

Škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst so lastniki premoženja opazili predvsem v obdobju od julija do oktobra. Slika 1 predstavlja časovni okvir kdaj je bila škoda opažena po mesecih v letu 2012. V analizo je vključenih 1295 škodnih dogodkov. Poleg škodnih dogodkov, katerih izplačilo odškodnine je bilo odobreno so upoštevani tudi tisti, kjer je bilo izplačilo odškodnine zavrženo hkrati pa je bil povzročitelj škode nedvoumno prepoznan.

Slika 1: Število opaženih škodnih dogodkov, ki so jih povzročile živali zavarovanih vrst po mesecih v letu 2012.

¹ število odškodninskih zahtevkov ni vedno enako številu škodnih dogodkov, v enem odškodninskem zahtevku je lahko združeno večje število škodnih dogodkov oziroma je za en škodni dogodek obravnavanih več odškodninskih zahtevkov.

2.3 Povzročitelji škode in odobrena finančna sredstva

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je bil v letu 2012 kot povzročitelj škode na premoženju, za katerega je bilo odobreno izplačilo odškodnine obravnavan v 592 škodnih dogodkih. Za izplačilo odškodnin za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) je bilo odobrenih 232.339,10 EUR, kar je razvidno iz preglednice 1. Volk (*Canis lupus*) je bil povzročitelj škode v 347 škodnih dogodkih, za izplačilo odškodnin je bilo odobrenih 191.879,75 EUR. Dihur (*Mustela putorius*) je povzročil za 6.047,32 EUR škode v 51 škodnih dogodkih. V 21 škodnih dogodkih je škodo povzročil šakal (*Canis aureus*). Vidra (*Lutra lura*) je bila povzročiteljica škode v 4 škodnih dogodkih, višina odobrenih sredstev za povračilo škode znaša 4.468,32 EUR.

Krokar (*Corvus corax*) je bil povzročitelj škode v 33 škodnih dogodkih, za izplačilo odškodnin je bilo odobrenih 9.392,97 EUR. Med ostalimi ptiči pevci so povzročili škodo: poljska vrana (*Corvus frugilegus*), kos (*Turdus merula*), velika sinica (*Parus major*), škorec (*Sturnus vulgaris*), brinovka (*Turdus pilaris*) in domači vrabec (*Passer domesticus*), ki so v 28 škodnih dogodkih povzročili za 62.831,21 EUR škode. Kadar škodo povzročijo ptiči pevci je zelo pogosto, da gre za več vrst, v evidenco se vnese prva, navedena v zapisniku, in taki primeri se upoštevajo kot 1 škodni dogodek.

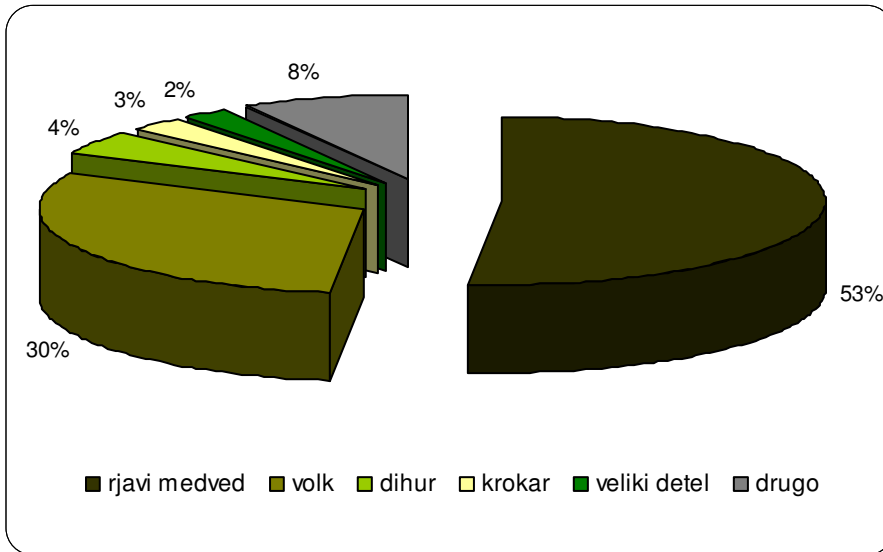
Med ujedami sta povzročila škodo planinski orel (*Aquila chrysaetos*), ki je v 3 škodnih dogodkih povzročil za 279,00 EUR škode in kragulj (*Accipiter gentilis*), ki je bil povzročitelj škode v 16 škodnih dogodkih, vrednost škode znaša 2.858,33 EUR.

V 32 škodnih dogodkih so bili kot povzročitelji prepoznani detli in žolne. Veliki detel (*Dendocopos major*) je v 25 škodnih dogodkih povzročil za 43.550,60 EUR škode, zelena žolna (*Picus viridis*) v 4 škodnih dogodkih 2.765,28 EUR škode in črna žolna (*Dryocopus martius*) v 3 škodnih dogodkih za 3.581,85 EUR škode.

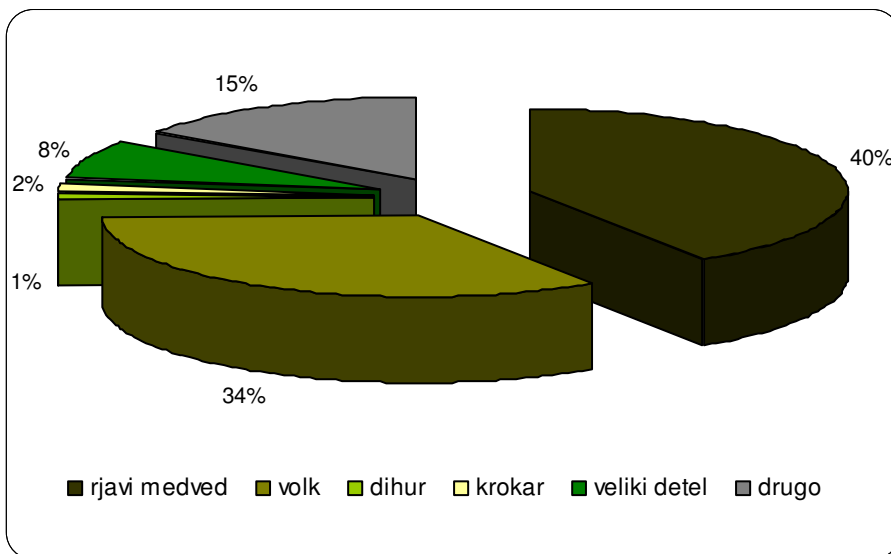
Preglednica 1: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst.

Zavarovana vrsta	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
rjavi medved	592	232.339,10
volk	347	191.879,75
dihur	51	6.047,32
krokar	33	9.392,97
veliki detel	25	43.550,60
šakal	21	4.984,00
kragulj	16	2.858,33
kos	14	4.743,22
poljska vrana	6	52.040,80
labod grbec	6	2.309,06
bober	5	337,22
vidra	4	4.468,32
velika sinica	4	4.413,09
planinski orel	3	279,00
črna žolna	3	3.581,85
zelena žolna	4	2.765,28
navadni ris	2	150,00
škorec	2	1.494,45
bela štoklja	1	1.686,44
divja mačka	1	140,00
mala podlasica	1	355,00
domači vrabec	1	25,65
navadna veverica	1	366,02
brinovka	1	114,00
skupaj	1144	570.321,47

Slika 2: Deleži škodnih dogodkov glede na najpogostejše povzročitelje škode.

Slika 3: Deleži odobrenih finančnih sredstev glede na najpogostejše povzročitelje škode.

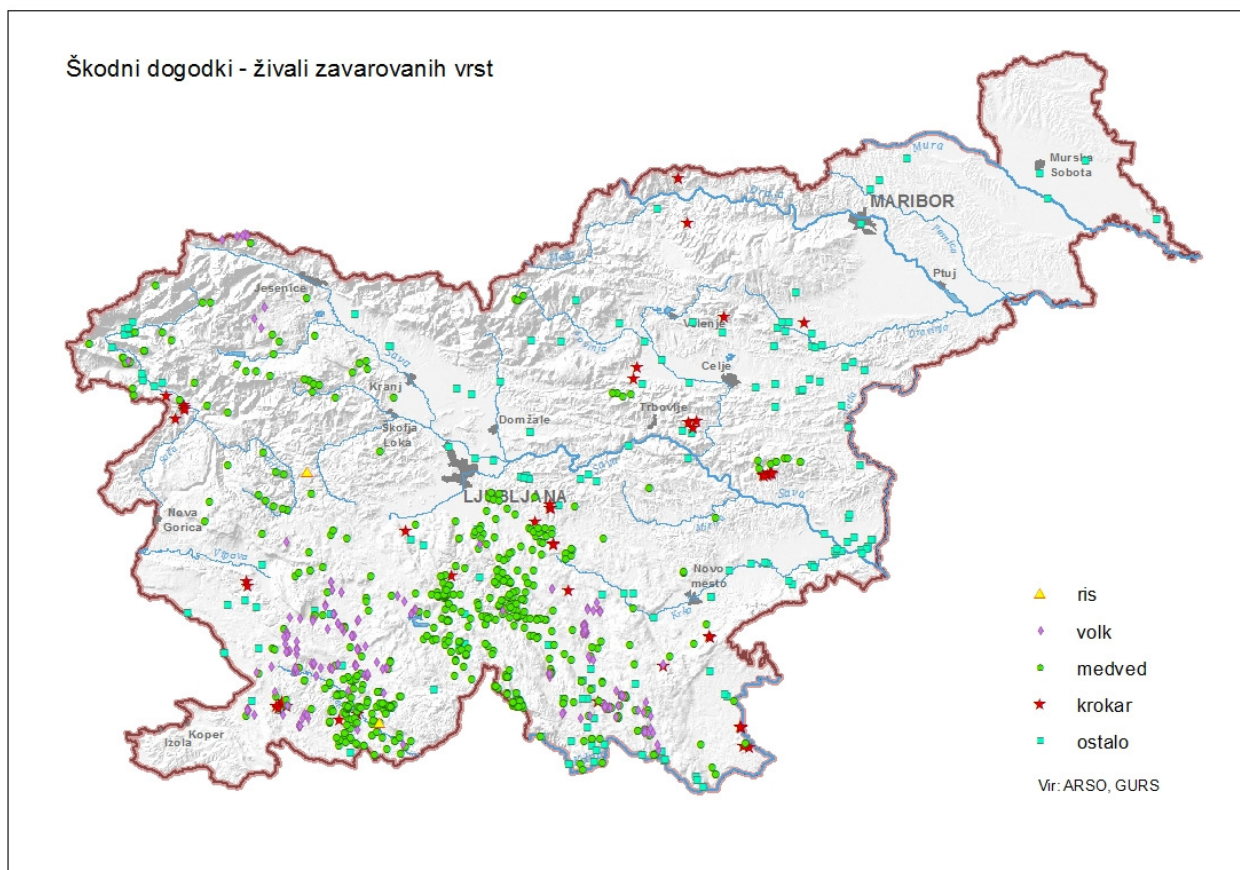

Največ škode sta v obravnavanem letu povzročila rjavi medved (*Ursus arctos*) in volk (*Canis lupus*), in sicer v 83% škodnih dogodkov, za katere se je namenilo kar tri četrtine vseh finančnih sredstev. Dihur (*Mustela putorius*) je bil kot povzročitelj škode prepoznani v 4 % škodnih dogodkov. Za povračilo škode predvsem na perutnini pa je bilo izplačanih 1 % finančnih sredstev. Nizka vrednost je lahko tudi posledica dejstva, da je bila škoda največkrat povzročena na kokoših, katerih ocenjena vrednost določena v Lestvici za ocenjevanje škode, ki jo povzročijo zavarovane vrste - 2008, je nizka. V 2 % škodnih dogodkih je bil kot povzročitelj škode obravnavan veliki detel (*Dendrocopos major*). V teh primerih je škoda običajno povzročena na zgradbah (fasade, ostrešja), kjer so odškodninski zahtevki pogosto visoki, zato je bilo za povračilo škode odobrenih kar 8 % vseh finančnih sredstev. Deleži škodnih dogodkov in deleži odobrenih finančnih sredstev glede na najpogostejše povzročitelje škode so predstavljeni na sliki 2 in 3.

2.4 Območje nastanka škode

Slika 4 prikazuje lokacije 1291 škodnih dogodkov, kjer je bila povzročena škoda. To so škodni dogodki za katere je bilo izplačilo odškodnine odobreno, kakor tudi tisti, kjer je bilo izplačilo odškodnine zavrženo hkrati pa je bil povzročitelj škode nedvoumno prepoznan. Pri 4 škodnih dogodkih koordinate niso bile določene, zato prikaz na karti ni bil mogoč.

Slika 4: Škodni dogodki glede na območje nastanka škode.

2.5 Premoženje, na katerem je nastala škoda

V primeru, da je škoda nastala na več kot enem področju (npr. drobnica, kopitarji), je škodni dogodek upoštevan tolikokrat, kot je področij, na katerih je škoda nastala.

Živali zavarovanih vrst so najpogosteje povzročile škodo na drobnici in sicer je bilo za 556 škodnih dogodkov odobrenih 291.436,80 EUR. Tudi v drugih evropskih državah imajo večjo škodo na drobnici na območjih, kjer živijo velike zveri in se izvaja reja drobnice (Vir: Škode od volkov v Sloveniji; Projekt LIFE+ SloWolf).

Na področju poljedelstva (žita, industrijske rastline in krmne rastline) je bilo odobreno izplačilo odškodnine za 85 škodnih dogodkov, v višini 68.068,72 EUR. Za 89 škodnih dogodkov, v katerih so bile uničene bale travne silaže, je bilo izplačanih 14.412,79 EUR. Na področju sadjarstva je bilo v 139 škodnih dogodkih uničenih in poškodovanih za 29.892,64 EUR sadnih dreves in sadja. Na področju čebelarstva je bilo za 70 škodnih dogodkov odobrenih 38.016,56 EUR. Pri 98 škodnih dogodkih je nastala tudi druga materialna škoda², za

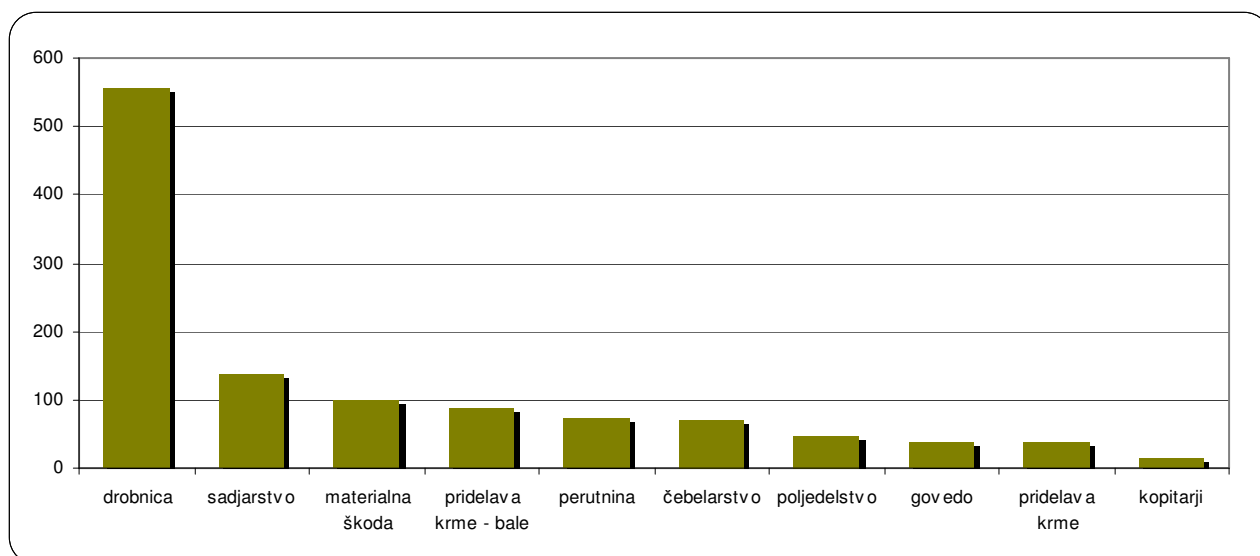
² Duga materialna škoda med drugim vključuje: delovno uro, škodo na stanovanjskih in gospodarskih objektih, škodo na osebnih in gospodarskih vozilih, krmilnicah ter drugo škodo na rastlinskih pridelkih in živalih, ki ni opredeljena v Lestvici za ocenjevanje škode, ki jo povzročijo zavarovane živali.

katero je bilo izplačanih 67.668,79 EUR. Navedeni podatki so predstavljeni v preglednici 2, v ta del analize so vključeni škodni dogodki, za katere je bilo izplačilo odškodnine v celoti ali delno odobreno.

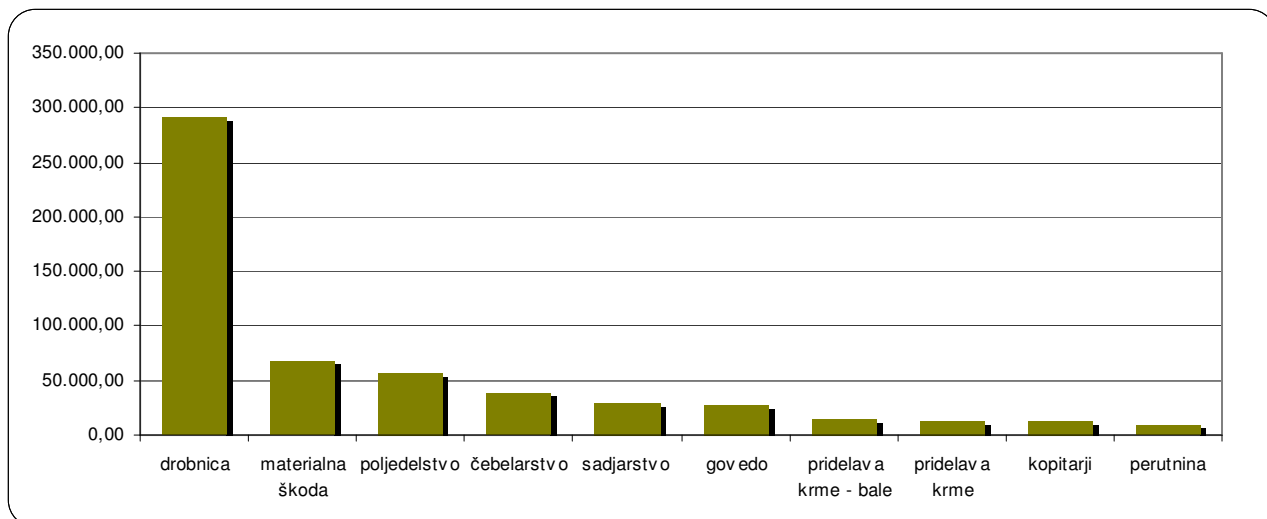
Preglednica 2: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst glede na vrsto premoženja.

Vrsta premoženja	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
drobnica	556	291.436,80
materialna škoda	100	68.518,79
poljedelstvo	48	55.990,21
čebelarstvo	70	38.016,56
sadjarstvo	139	29.892,64
govedo	37	28.132,00
pridelava krme - bale	89	14.412,79
pridelava krme	37	12.078,51
kopitarji	15	11.940,00
perutnina	73	9.538,41
ribogojstvo	4	4.468,32
vinogradništvo	6	3.431,75
zelenjadarstvo	21	2.269,69
prašičereja	1	195,00
Skupaj	1196	570.321,47

Slika 5: Število škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja.

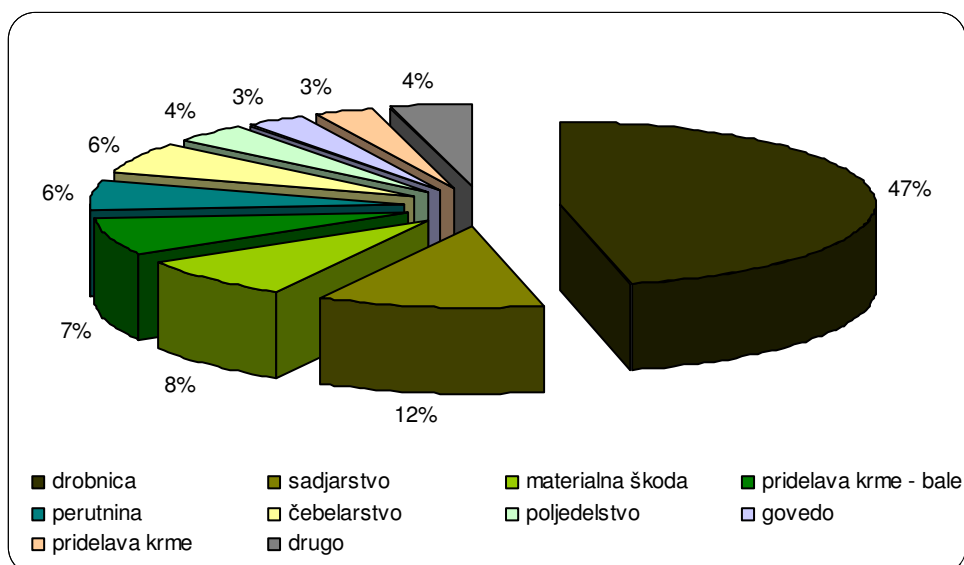
Slika 6: Odobrena finančna sredstva glede na vrsto premoženja v EUR.

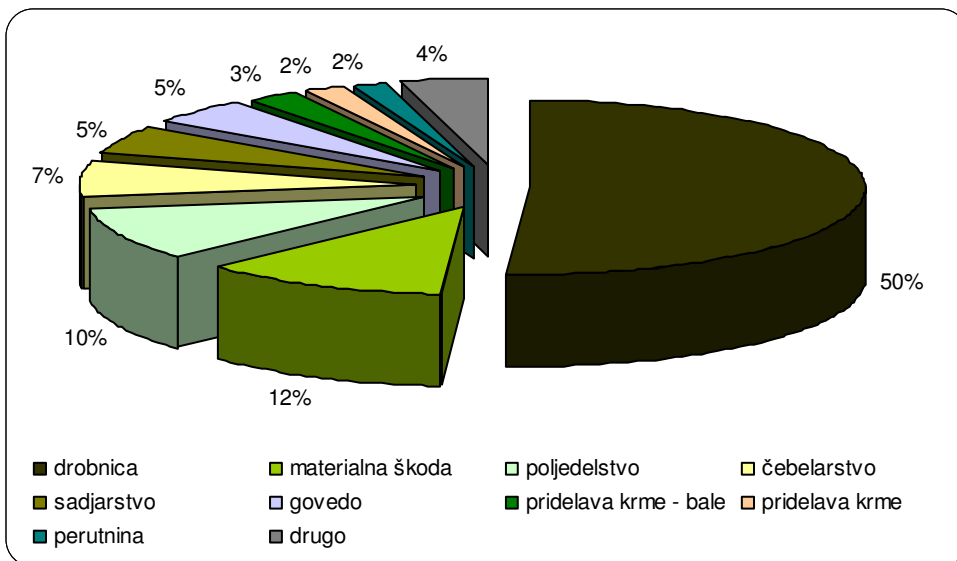
Največ škodnih dogodkov je bilo povzročenih na drobnici (ovce, koze), in sicer 47 % vseh škodnih dogodkov, kar je razvidno iz slike 7, ki predstavlja deleže škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja, na katerem je škoda nastala. Za izplačilo odškodnin za škodo, ki je bila povzročena na drobnici je bilo prav tako namenjenih največ finančnih sredstev, in sicer dobrih 50 %. Deleži odobrenih finančnih sredstev glede na vrsto premoženja, na katerem je škoda nastala so predstavljeni na sliki 8.

Sledijo škodni dogodki na področju sadjarstva, ti so nastali v 12 %, za odškodnine je bilo porabljenih 5 % finančnih sredstev. Za drugo materialno škodo, ki sicer predstavlja 8 % vseh škodnih dogodkov, je bilo namenjenih kar 12 % finančnih sredstev. Na področju poljedelstva (žita, industrijske rastline in krmne rastline) so škodni dogodki nastali v nekaj več kot 7 % in zanje je bilo prav tako namenjenih 12 % finančnih sredstev. Na področju pridelave krme gre za škodo, ki je nastala na balah travne silaže in predstavlja 7 % škodnih dogodkov, za izplačilo odškodnin je bilo odobrenih 3 % finančnih sredstev. 6 % škodnih dogodkov je nastalo na področju čebelarstva (škoda na čebelnjakih, uničeni panji, čebelje družine, med) prav tako tudi na področju perutnine. Za izplačilo odškodnin, ki je bila povzročena na področju čebelarstva je bilo namenjenih 7 % finančnih sredstev, medtem ko za področje perutnine 2 %.

Slika 7: Deleži škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja.

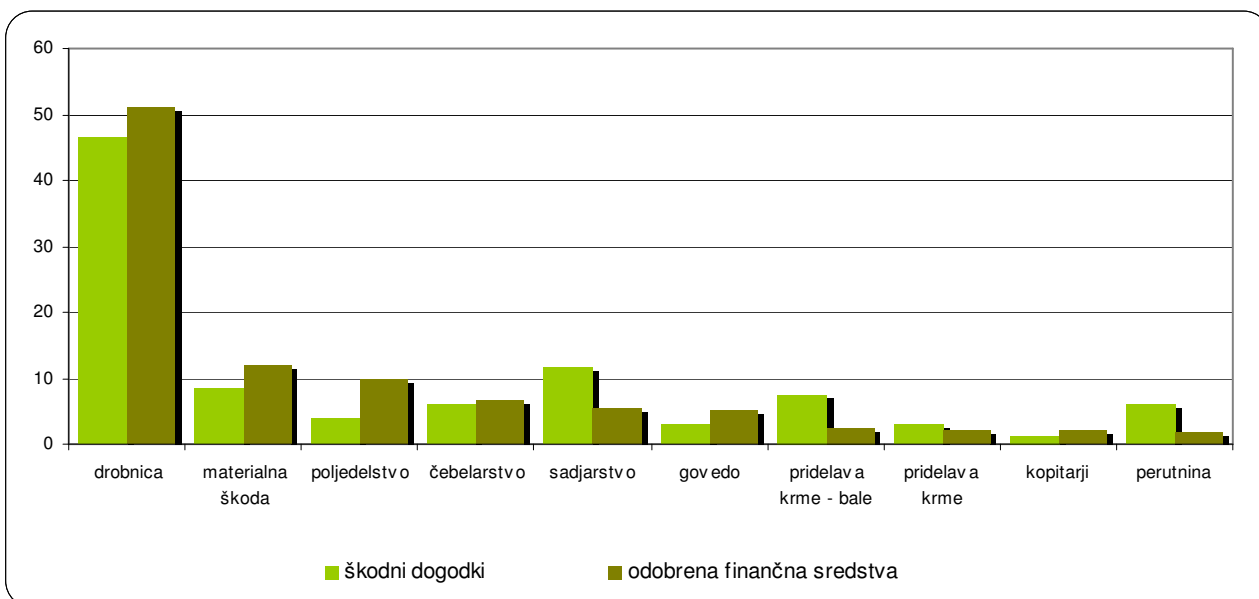

Slika 8: Deleži odobrenih finančnih sredstev glede na vrsto premoženja.

Slika 9 predstavlja delež škodnih dogodkov glede na vrsto premoženja, na katerem so živali zavarovanih vrst povzročile škodo v primerjavi z deležem odobrenih finančnih sredstev ki so bila namenjena za izplačilo odškodnin, prav tako po vrstah premoženja. Na posameznih vrstah premoženja je vidna razlika med deležem škodnih dogodkov in deležem odobrenih finančnih sredstev, in sicer predvsem na področju sadjarstva, pridelave krme – bale in perutnine, kjer je delež škodnih dogodkov visok v primerjavi z nizkim deležem izplačanih sredstev. Na sadnem drevju, perutnini in balah travne silaže je škoda povzročena zelo pogosto vendar največkrat v manjšem obsegu, prav tako je višina odškodnine na enoto razmeroma nizka. Ravno nasprotno je na področju poljedelstva, kjer je razlika med deležem škodnih dogodkov in deležem odobrenih finančnih sredstev 6 odstotna v prid slednjim. Razlog za visok delež izplačanih finančnih sredstev je izredni škodni dogodek, ki je bil povzročen v obravnavanem letu. Gre za škodo v večjem obsegu, ki so jo povzročile poljske vrane na veliki površini koruzne njive.

Slika 9: Delež škodnih dogodkov v primerjavi z deležem odobrenih finančnih sredstev - odškodnine za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst.

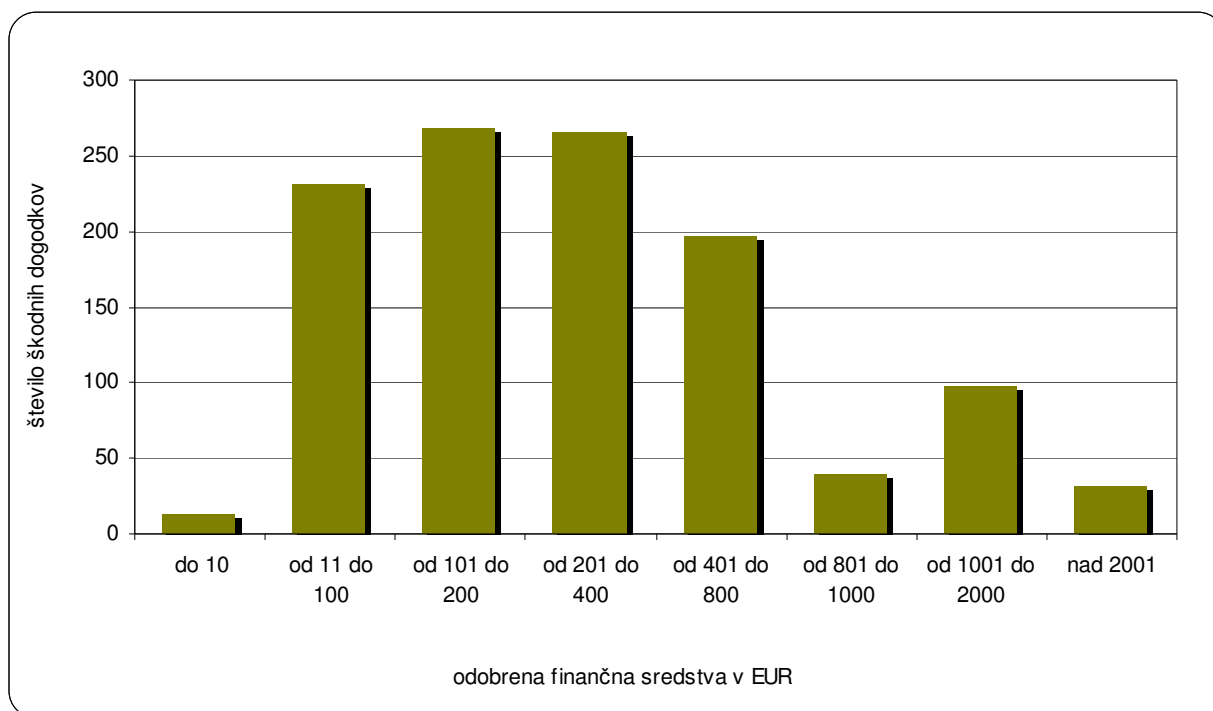

2.6 Višina odškodnin

Najnižja izplačana odškodnina za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst je v letu 2012 znašala 4,60 EUR. Škodo je povzročil kragulj (*Accipiter gentilis*), ki je pokončal 1 kokoš. Najvišja izplačana odškodnina v obravnavanem obdobju je znašala 50.826,00 EUR. V tem primeru je šlo za izredni škodni dogodek, kjer so škodo povzročile poljske vrane (*Corvus frugilegus*) na večih njivah s koruzo.

Na sliki 10 je predstavljen finančni okvir odškodninskih zahtevkov, za katere je bilo izplačilo odškodnine odobreno. V analizo je bilo vključenih 1150 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 1144 škodnih dogodkov. V 21 % škodnih dogodkov je bila odobrena višina odškodnine nižja ali enaka 100,00 EUR, v 47 % pa v razponu od 101,00 do 400,00 EUR. V 17 % škodnih dogodkov je bila odobrena višina odškodnine v razponu od 400,00 do 800,00 EUR in v 3 % nad 2.000,00 EUR.

Slika 10: Število škodnih dogodkov glede na višino odobrenih finančnih sredstev.

2.7 Zavrtni odškodninski zahtevki

V kolikor je v postopku reševanja odškodninskega zahtevka ugotovljeno, da v obravnavanem primeru niso izpolnjeni vsi zakonsko določeni pogoji za izplačilo odškodnine po 93. členu ZON, se odškodninski zahtevek zavrne.

V letu 2012 je bilo med vsemi odškodninskimi zahtevki, kjer je bil povzročitelj škode nedvoumno prepoznan, zavrtnih 150 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 151 škodnih dogodkov. Razloga za zavrnitev sta bila nezavarovanje drobnice v skladu s Pravilnikom o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05) in nepravočasna prijava škodnega dogodka v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 - odl. US in 17/08).

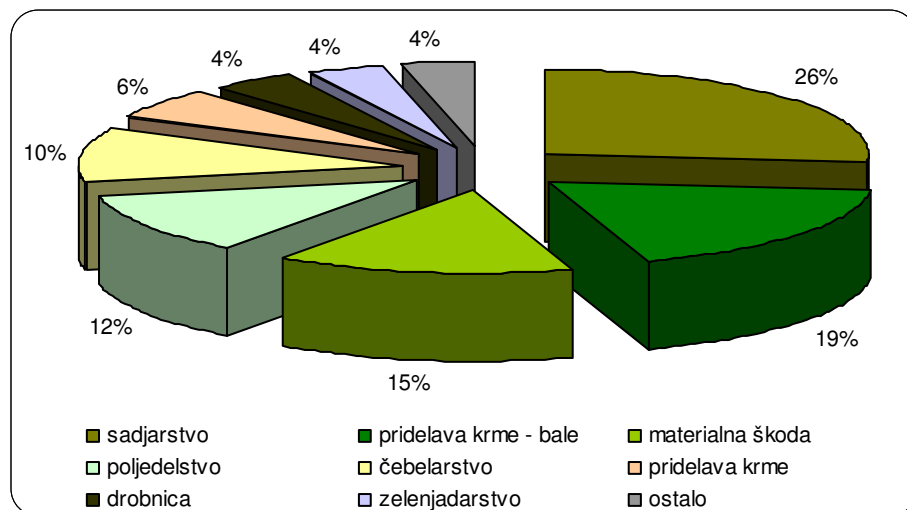
Preglednica 3: Število zavrženih odškodninskih zahtevkov glede na povzročitelja škode.

Zavarovana vrsta	Število zavrženih odškodninskih zahtevkov
rjavi medved	110
krokar	14
poljska vrana	6
veliki detel	6
labod grbec	3
kos	3
volk	2
črna žolna	2
grivar	1
evropska vidra	1
velika sinica	1
navadna veeverica	1
Skupaj	150

Več kot 80 % zavrženih odškodninskih zahtevkov je vključevalo le dve zavarovani vrsti. Iz preglednice 3 je razvidno da je bilo največ odškodninskih zahtevkov zavrženih za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*), in sicer 110. S 14 zavrnitvami sledi krokar (*Corvus corax*), 6 odškodninskih zahtevkov je bilo zavrženih za škodo, ki jo je povzročila poljska vrana (*Corvus frugilegus*) in 6 za škodo, ki jo je povzročil veliki detel (*Dendrocopos major*).

Med vsemi odškodninskimi zahtevki, kjer je bil kot povzročitelj prepoznani rjavi medved (*Ursus arctos*) delež zavrženih odškodninskih zahtevkov znaša dobrih 15 %. V primerih, kjer je bil kot povzročitelj prepoznani krokar (*Corvus corax*) je bilo zavrženih tretjina odškodninskih zahtevkov. Med vsemi odškodninskimi zahtevki, kjer je bil kot povzročitelj prepoznana poljska vrana (*Corvus frugilegus*) delež zavrženih znaša 50% in kjer je bil kot povzročitelj prepoznani veliki detel (*Dendrocopos major*) 18%.

Slika 11: Delež zavrženih odškodninskih zahtevkov glede na vrsto premoženja.

Glede na vrsto premoženja je bilo največ odškodninskih zahtevkov zavrženih na področju sadjarstva (26%), in sicer za škodo, ki jo je v nezavarovanih sadovnjakih povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*). Sledijo zavrnitve za škodo, ki je nastala na nezavarovanih balah travne silaže, kjer delež znaša 19%. Pri drugi materialni škodi je bilo zavrženih 15% in pri poljedelstvu 12% odškodninskih zahtevkov. Na področju čebelarstva je bilo zavrženih 10% odškodninskih zahtevkov.

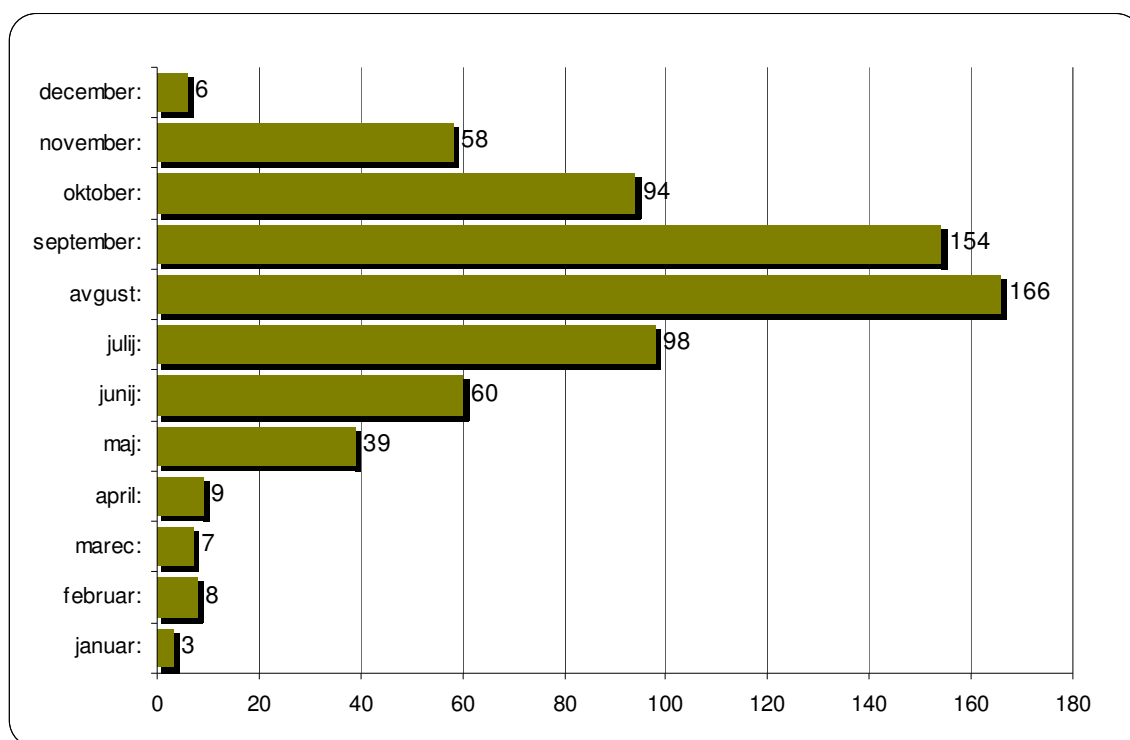
3. RJAVI MEDVED (*Ursus arctos*)

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je bil v letu 2012 obravnavan kot povzročitelj škode v 704 vloženi odškodninskih zahtevkih, ki so vključevali 702 škodna dogodka. Pri reševanju odškodninskih zahtevkov je bilo v celoti ali delno ugodno rešenih 594 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali 592 škodnih dogodkov. Zavrženih je bilo 110 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali isto število škodnih dogodkov. Za izplačilo odškodnine je bilo odobrenih 232.339,10 EUR finančnih sredstev.

3.1 Časovni pregled nastanka škode

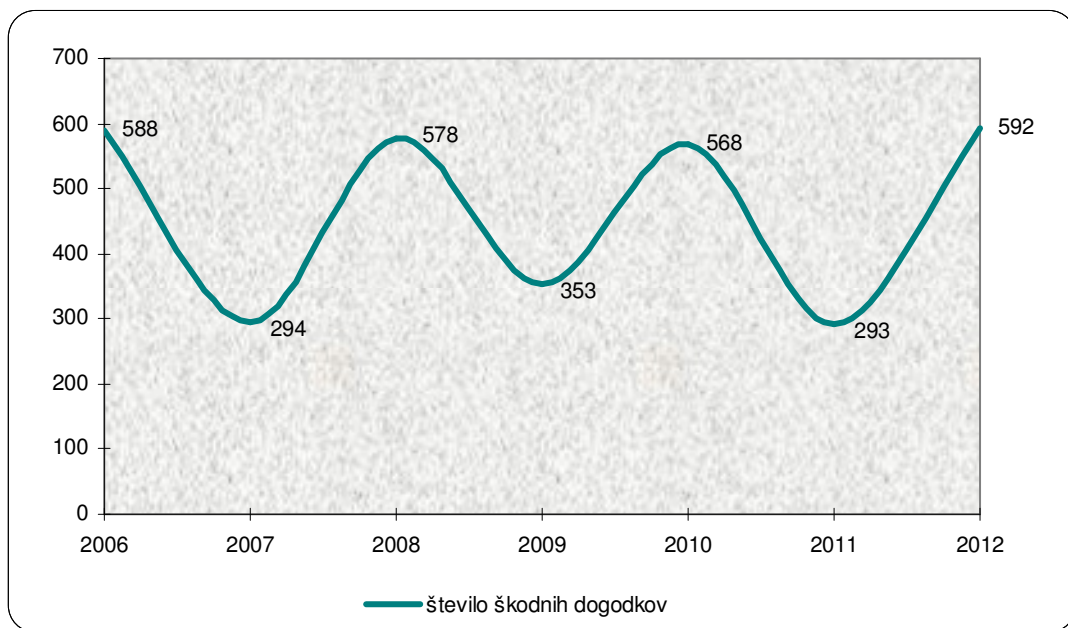
Škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) so lastniki premoženja opazili predvsem v obdobju od julija do oktobra. Slika 12 predstavlja časovni okvir kdaj je bila škoda opažena po mesecih v letu 2012. V analizo so vključeni škodni dogodki za katere je bila odškodnina odobrena ali zavržena, in sicer 702 škodna dogodka.

Slika 12: Število opaženih škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) po mesecih v letu 2012.

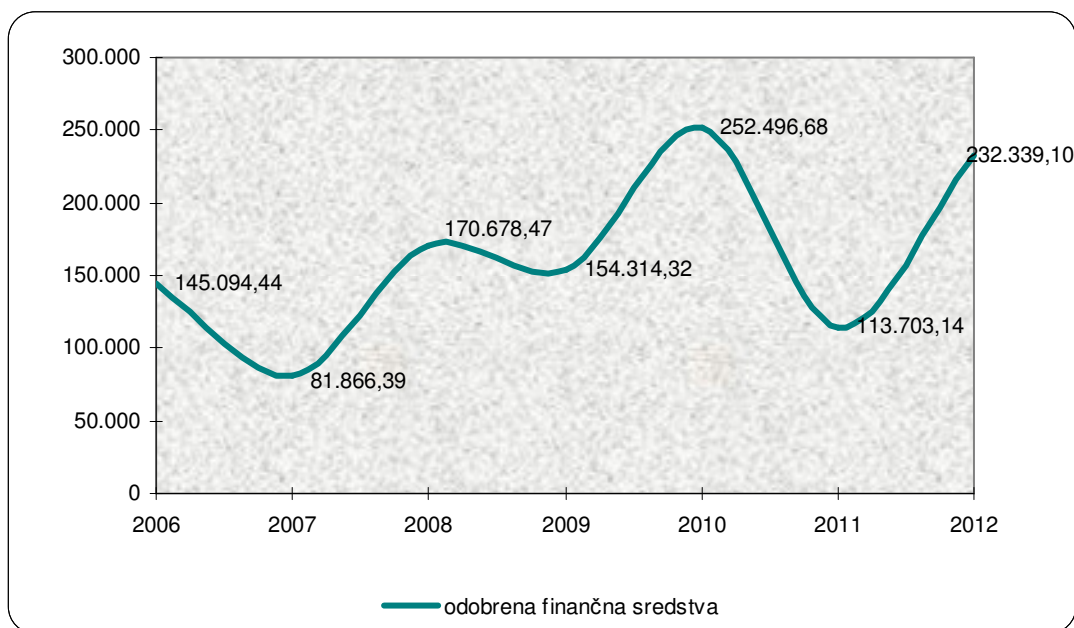
V obdobju od leta 2006 do leta 2012 se kaže ustaljeni trend škodnih dogodkov, ki niha, med nekaj sto škodnih dogodkov, od 300 do 500 letno, kar je razvidno iz slike 13. V letu 2006 je bil rjavi medved (*Ursus arctos*) kot povzročitelj škode prepoznani v 588 škodnih dogodkih. Naslednje leto se je število škodnih dogodkov prepolovilo in nasprotno v letu 2008 zopet povečalo za skoraj 50 %. V letu 2009 je bil zabeležen ponovni padec za skoraj 40 % in prav tolikšna porast v letu 2010. Leta 2011 se je število škodnih dogodkov zopet približalo ravni iz leta 2007 in v letu 2012 doseglo rekordno raven, ko je rjavi medved (*Ursus arctos*) škodo povzročil 592 krat. Razlog za nihanje med leti je predvsem v količini hrane, ki jo medvedi lahko najdejo v naravi. V letih 2008, 2010 in 2012 je bil gozdni obrod slab (malo naravne hrane), zato je bil pritisk medvedov po iskanju hrane na obdelovalne površine (polja, vrtovi, sadovnjaki) bistveno večje kot leto poprej, med tem, ko je bilo v letih 2007, 2009 in 2011 ravno obratno.

Slika 13: Število škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) v obdobju od leta 2006 do 2012

Podobna nihanja, predstavljena na sliki 14, so opazna pri odobrenih finančnih sredstvih. Najmanj sredstev, ki so bila namenjena za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*), je bilo izplačanih leta 2007 in 2011. Odobrena sredstva so rekordno raven dosegla leta 2010 v višini skoraj 70 % v primerjavi z letom 2007. Podobno je bilo leta 2012 ko so se odobrena finančna sredstva v primerjavi z letom 2011 povečala za malce več kot polovico.

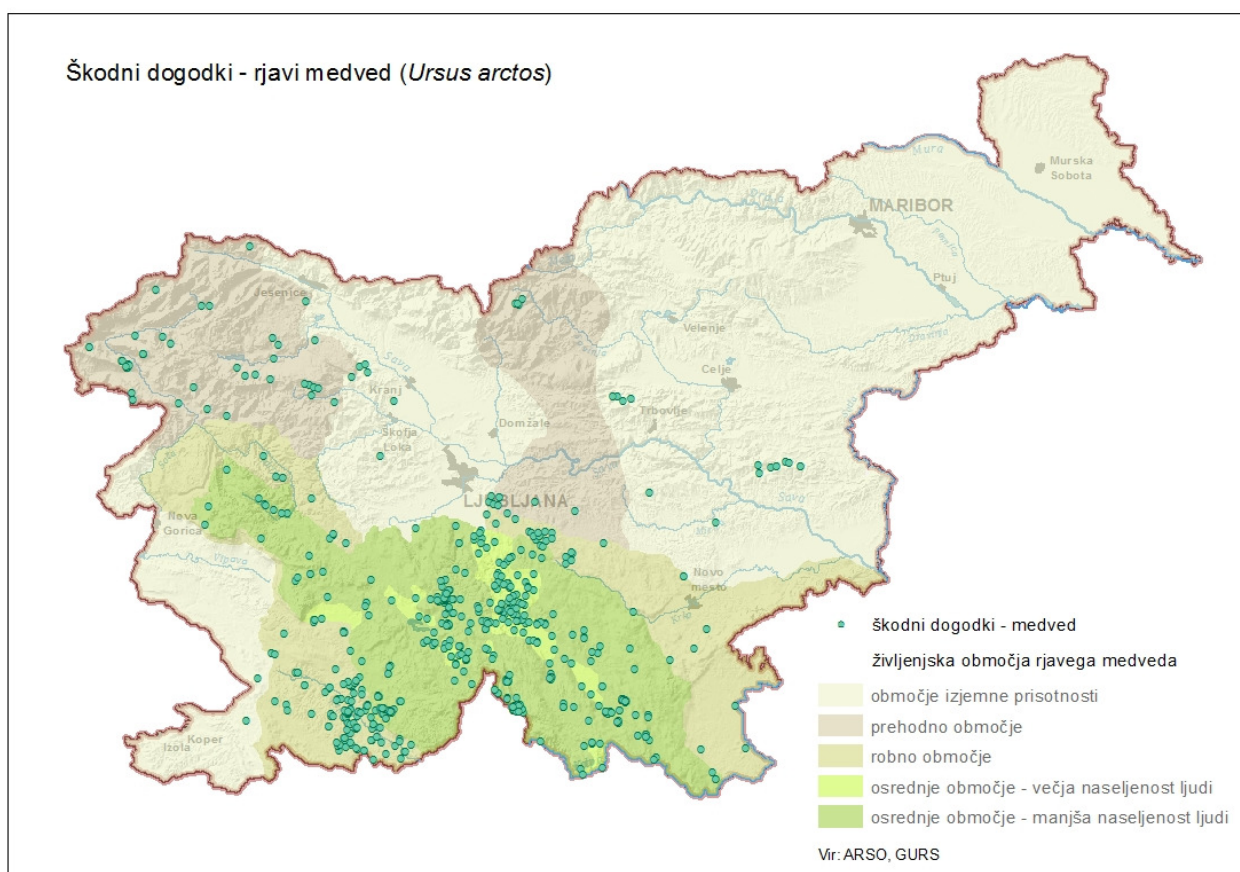
Slika 14: Odobrena finančna sredstva za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) v obdobju od leta 2006 do 2012.

3.2 Območje nastanka škode

Slika 15 prikazuje lokacije 699 škodnih dogodkov, kjer je bila povzročena škoda glede na življenjska območja rjavega medveda, določena v Strategiji upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji (sprejeta na seji Vlade Republike Slovenije dne 24. 1. 2002). V analizo so vključeni škodni dogodki, za katere je bilo izplačilo odškodnine odobreno ali zavrnjeno, brez 3 škodnih dogodkov, kjer koordinate niso bile določene, zato prikaz na karti ni bil mogoč.

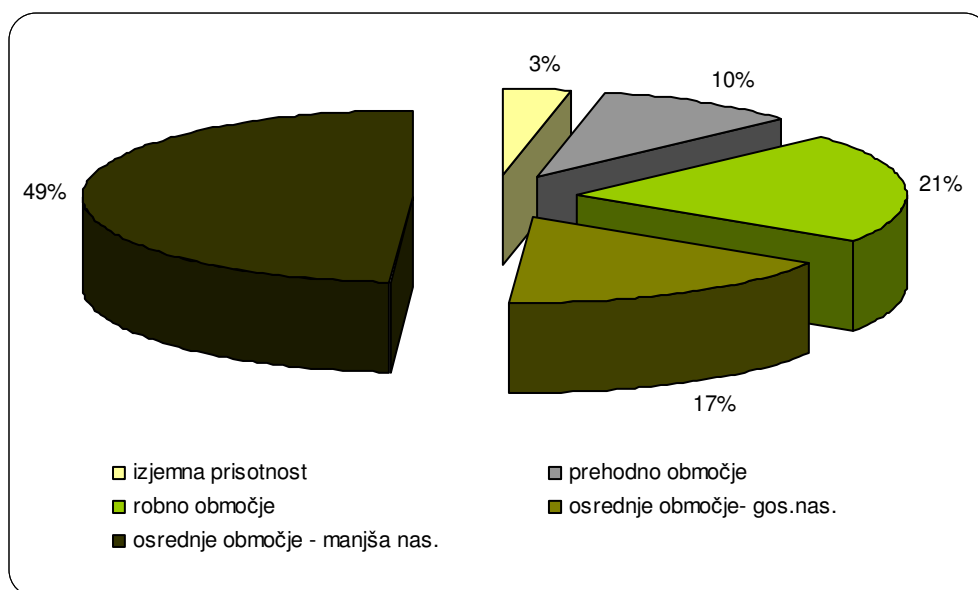
Slika 15: Škodni dogodki, ki jih je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*).

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je v osrednjem območju življenjskega prostora povzročil 460 škodnih dogodkov, kar predstavlja 66 % vseh škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*). V območju manjše naseljenosti ljudi znotraj osrednjega območja je povzročil 341 škodnih dogodkov, kar predstavlja 49 %, v območju gostejše naseljenosti ljudi znotraj osrednjega območja pa 119 škodnih dogodkov, kar predstavlja 17 %.

V robnem območju je rjavi medved (*Ursus arctos*) povzročil 146 škodnih dogodkov, ki predstavljajo slabih 21 %, v prehodnem območju 69 škodnih dogodkov, ki predstavljajo skoraj 10 %. V območju izjemne prisotnosti je rjavi medved (*Ursus arctos*) 24 krat povzročil škodo na premoženju, kar predstavlja dobrih 3 % škodnih dogodkov. Navedeni podatki so prikazani na sliki 16.

Slika 16: Deleži škodnih dogodkov, ki jih je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*) glede na življenjska območja rjavega medveda.

3.3 Premoženje, na katerem je nastala škoda

Preglednica 4: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*).

Rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>)	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
drobnica	200	112.674,05
sadjarstvo	120	17.455,79
pridelava krme - bale	76	13.099,51
čebelarstvo	68	37.536,56
materialna škoda	66	18.702,06
pridelava krme	33	10.160,29
poljedelstvo	24	913,14
govedo	21	16.767,00
zelenjadarstvo	18	403,94
kopitarji	7	4.040,00
perutnina	5	391,76
prašičereja	1	195,00
Skupaj	639	232.339,10

Iz preglednice 4 je razvidno, da je rjavi medved (*Ursus arctos*) v 200 škodnih dogodkih povzročil škodo na drobnici, kar predstavlja dobrih 31 % vseh škodnih dogodkov, v katerih je bil povzročitelj škode rjavi medved (*Ursus arctos*). Poškodovanih oziroma največkrat pokončanih je bilo 667 živali, in sicer 180 jagnjet, 460 ovc, 11 ovnov, 4 kozlički, 11 koz in 1 lama. Za povračilo škode na drobnici je bilo namenjenih največ finančnih sredstev, to je 112.674,05 EUR, kar predstavlja dobrih 48 % finančnih sredstev, ki so bila namenjena za povračilo škode v katerih je bil povzročitelj škode rjavi medved (*Ursus arctos*).

Na področju sadjarstva je bila škoda povzročena 120 krat, kar predstavlja 19 % vseh škodnih dogodkov, v katerih je bil rjavi medved (*Ursus arctos*) prepoznan kot povzročitelj škode. Za povračilo škode je bilo namenjenih 8 % finančnih sredstev.

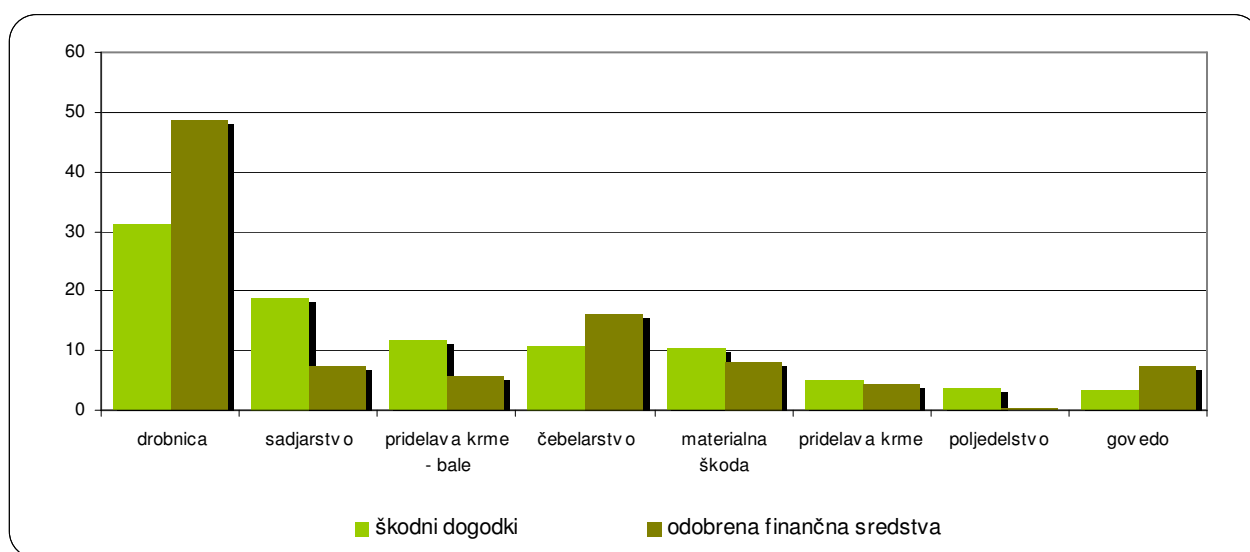
Bale travne silaže so bile poškodovane v 76 oziroma v 12 % škodnih dogodkih, za katere se je namenilo 13.099,51 EUR oziroma slabih 6 % finančnih sredstev.

Dobrih 7 % finančni sredstev je bilo namenjenih za povračilo škode, ki je nastala na govedu. Rjavi medved (*Ursus arctos*) je namreč škodo na govedu povzročil 21 krat, kar predstavlja 3 % škodnih dogodkov.

Slabih 11 % škodnih dogodkov je nastalo na področju čebelarstva (škoda na čebelnjakih, uničeni panji, čebelje družine, med), za katere se je namenilo 16 % finančnih sredstev.

Iz slike 17 je razvidno, da škodni dogodki glede na vrsto premoženja na katerem je rjavi medved (*Ursus arctos*) povzročil škodo, na večini vrstah premoženja niso premo sorazmerni z odobrenimi finančnimi sredstvi, ki so bila namenjena za izplačilo odškodnin. Na sadnem drevju in balah travne silaže, rjavi medved (*Ursus arctos*) največkrat povzroči škodo v manjšem obsegu hkrati je višina odškodnine na enoto razmeroma nizka, zato je delež odobrenih izplačanih sredstev v primerjavi z deležem škodnih dogodkov nizek. Na področju drobnice, čebelarstva in goveda je ravno obratno, in sicer je delež odobrenih izplačanih sredstev v primerjavi z deležem škodnih dogodkov visok. Rjavi medved (*Ursus arctos*) namreč v enem škodnem dogodku pogosto pokonča ali poškoduje več živali oziroma panjev, torej povzroči škodo v večjem obsegu. Prav tako je tudi višina odškodnine na posamezno ovco, kozo, kravo itd. razmeroma visoka.

Slika 17: Delež škodnih dogodkov v primerjavi z deležem odobrenih finančnih sredstev - odškodnine za škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*).

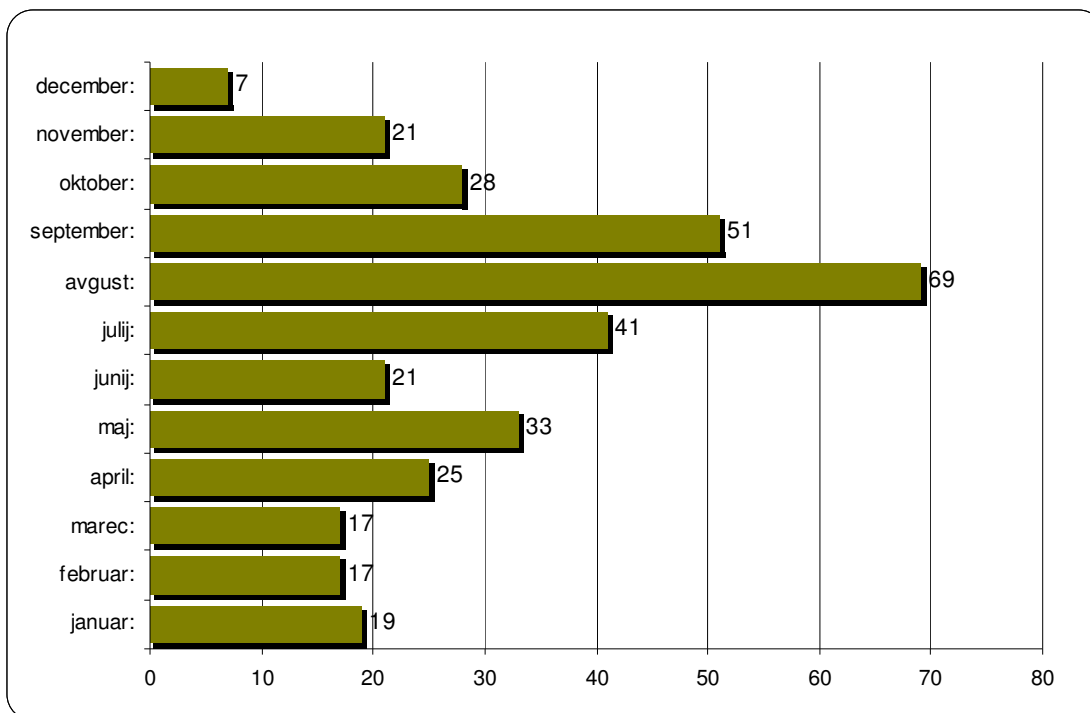
4. VOLK (*Canis lupus*)

Volk (*Canis lupus*) je bil v letu 2012 obravnavan kot povzročitelj škode v 353 odškodninskih zahtevkih, ki so vključevali 349 škodnih dogodkov. V celoti ali delno ugodno rešenih je bilo 351 odškodninskih zahtevkov oziroma 347 škodnih dogodkov. Zavržena sta bila 2 odškodninska zahtevka oziroma 2 škodna dogodka. Za izplačilo odškodnine je bilo odobrenih 191.879,75 EUR.

4.1 Časovni pregled nastanka škode

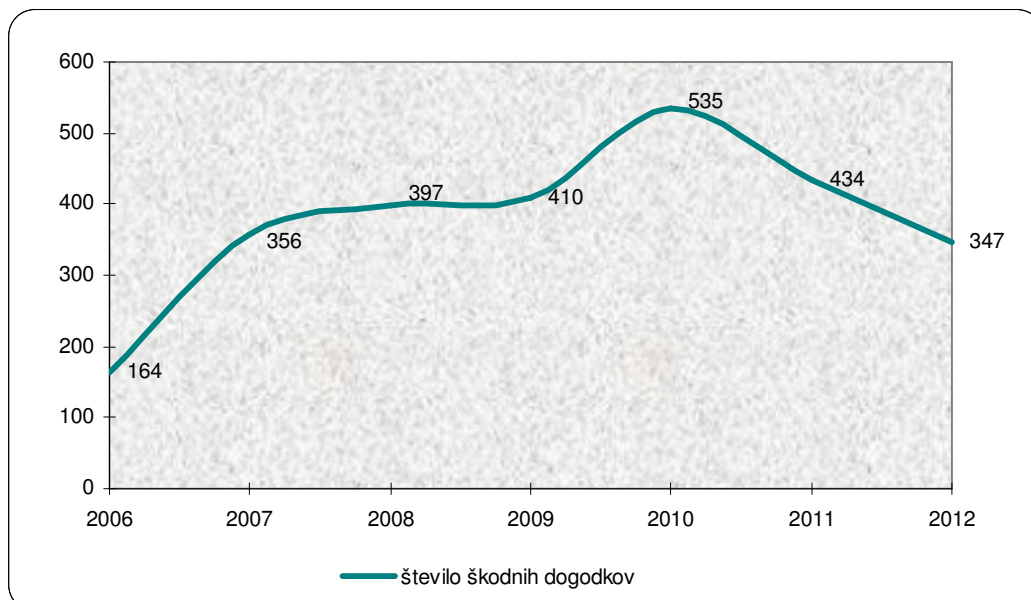
Škodo, ki jo je povzročil volk (*Canis lupus*) so lastniki premoženja opazili predvsem v obdobju od julija do septembra, izstopa še mesec maj. Slika 18 predstavlja časovni okvir, kdaj je bila škoda opažena po mesecih v letu 2012. V analizo so vključeni škodni dogodki za katere je bila odškodnina odobrena ali zavrnjena, in sicer 349 škodnih dogodkov.

Slika 18: Število opaženih škodnih dogodkov, ki jih je povzročil volk (*Canis lupus*) po mesecih v letu 2012.

V obdobju od leta 2006 do leta 2010 je število škodnih dogodkov, ki jih je povzročil volk (*Canis lupus*) vidno naraščalo, kar je razvidno iz slike 19. Velik porast je opazen predvsem v letu 2007 in 2010 ko je število škodnih dogodkov doseglo višek in se je v primerjavi s prejšnjim letom, torej 2009, povečalo za 20 %. Po letu 2010 je nato zabeležen padec števila škodnih dogodkov. V letu 2012 je bil tako volk (*Canis lupus*) kot povzročitelj škode prepoznani v 347 škodnih dogodkih, kar je 35 % manj kot pa leta 2010.

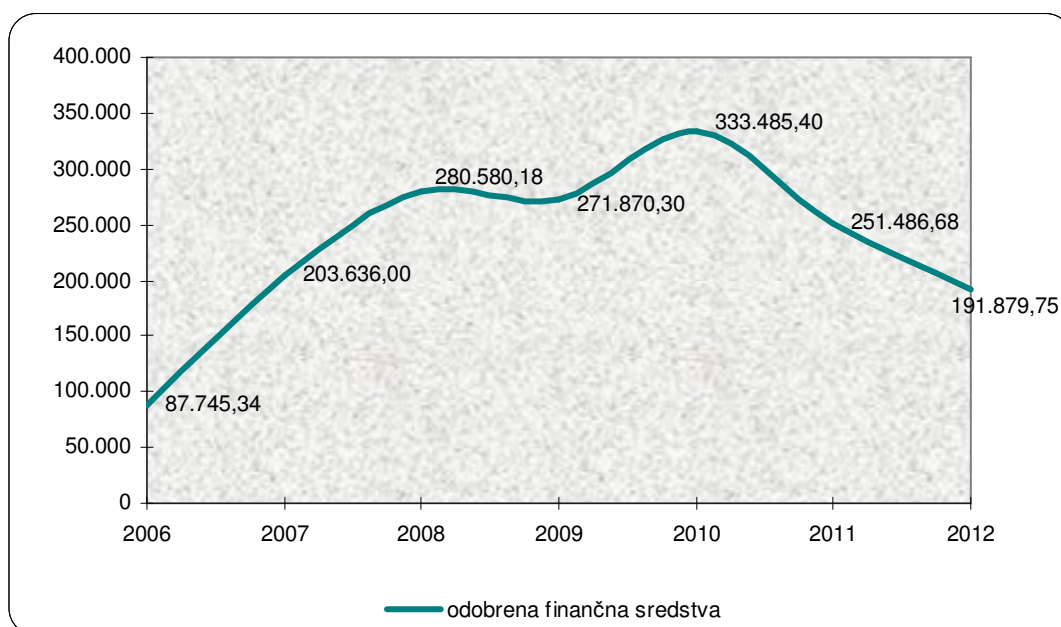
Slika 19: Število škodnih dogodkov, ki jih je povzročil volk (*Canis lupus*) v obdobju od leta 2006 do 2012.

Iz poročila Škode od volkov v Sloveniji (analiza izdelana v okviru projekta Life+ SloWolf, 2010) izhaja, da kljub očitno naraščajočemu trendu pojavljanja škodnih dogodkov do leta 2010, njihov porast ne moremo pripisati izključno porastu številčnosti volkov. Ovčjereja kot ena izmed najhitreje rastočih kmetijskih panog v Sloveniji, nedvomno pripomore tudi k povečevanju števila škodnih primerov, predvsem na slabo zavarovanih pašnikih na katerih se pase. Iz navedenega poročila SloWolf tudi izhaja, da upada škod ni mogoče enostavno pojasniti z razširjenostjo drobnice ali uvedbo varovalnih ukrepov, ter da je poleg številčnosti pomembna tudi prostorska razporeditev pašnikov, kjer se drobnica pase. Najverjetneje je, da so volkovi v določenem obdobju na določenem območju odsotni. Opazovanja na terenu pa kažejo, da se vse več pašnikov nahaja v neposredni bližini večjih gozdnih kompleksov, kar verjetno pripomore k povečevanju števila škodnih primerov.

Podoben trend se vidi tudi pri odobrenih finančnih sredstvih, prikazanih na sliki 20. Ta so do leta 2010 naraščala ko je bila višina odobrenih finančnih sredstev tudi najvišja, in sicer 333.485,40 EUR. Sledil je padec, najprej za 25 % v letu 2011 in nato še za 24 % v letu 2012, ko je višina odobrenih finančnih sredstev znašala 191.879,75 in je dosegla podobno raven kot leta 2007.

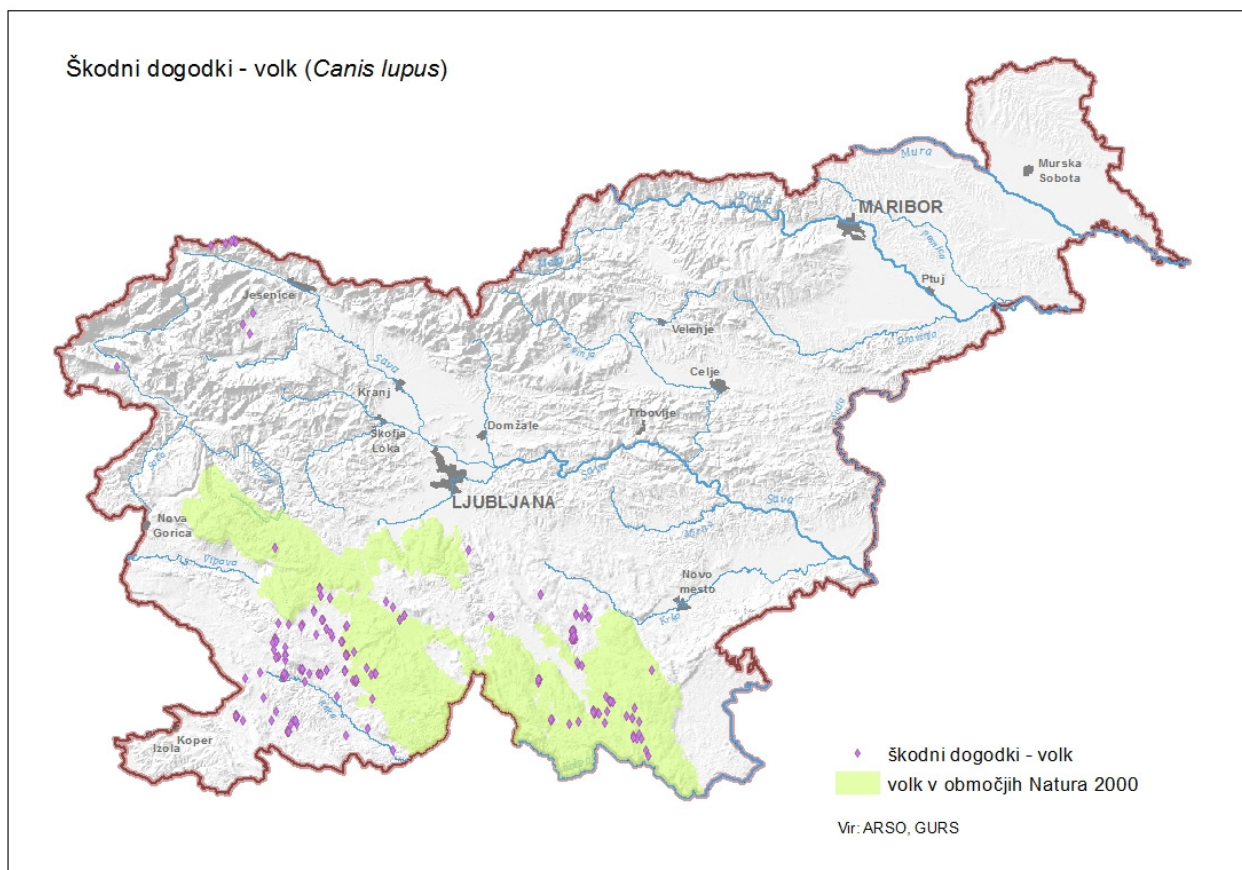
Slika 20: Odobrena finančna sredstva za škodo, ki jo je povzročil volk (*Canis lupus*) v obdobju od leta 2006 do 2012.

4.2 Območje nastanka škode

Slika 21 prikazuje lokacije 348 škodnih dogodkov (izplačilo odškodnine je bilo odobreno ali zavrnjeno), kjer je škodo povzročil volk (*Canis lupus*), brez 1 škodnega dogodka, kjer koordinate niso bile določene, zato prikaz na karti ni bil mogoč. Na sliki je prikazano tudi območje Natura 2000, na katerem je prisoten volk (*Canis lupus*).

Slika 21: Škodni dogodki, ki jih je povzročil volk (*Canis lupus*).

4.3 Premoženje, na katerem je nastala škoda

Preglednica 5: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki jo je povzročil volk (*Canis lupus*).

Volk (<i>Canis lupus</i>)	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
drobnica	325	173.314,75
kopitarji	14	10.665,00
govedo	8	7.900,00
Skupaj	347	191.879,75

Iz preglednice 5 je razvidno, da je volk (*Canis lupus*) v 325 škodnih dogodkih povzročil za 173.314,75 EUR škode na drobnici in sicer na 1.141 živalih (416 jagnjetih, 638 ovcah, 14 ovnih, 10 kozličkih, 60 kozah in 3 kozlih). V 6 % škodnih dogodkih je bila škoda povzročena tudi na 1 oslu, 4 osličkih, 6 oslicah, 1 kobilu, 11 teletih in 4 živalih mladega pitanega goveda, za katere se je izplačalo 10 % finančnih sredstev, ki so bila namenjena za povračilo škode v katerih je bil povzročitelj škode volk (*Canis lupus*).

5. SADJARSTVO

Na področju sadjarstva je bila škoda povzročena v 183 odškodninskih zahtevkih, ki so vključevali 182 škodnih dogodkov. Zavrnenih je bilo 43 odškodninskih zahtevkov, ki so vključevali isto število škodnih dogodkov. V 140 odškodninskih zahtevkih, ki so vključevali 139 škodnih dogodkov je bilo tako uničenih in poškodovanih za 29.892,64 EUR sadnih dreves in sadja. Delež je v primerjavi z vsemi škodnimi dogodki znašal 12 % in po pogostoti škodnih dogodkov po vrstah premoženja zaseda drugo mesto, takoj za drobnico. Glede na vsa finančna sredstva pa je bilo za področje sadjarstva porabljenih 5 % sredstev.

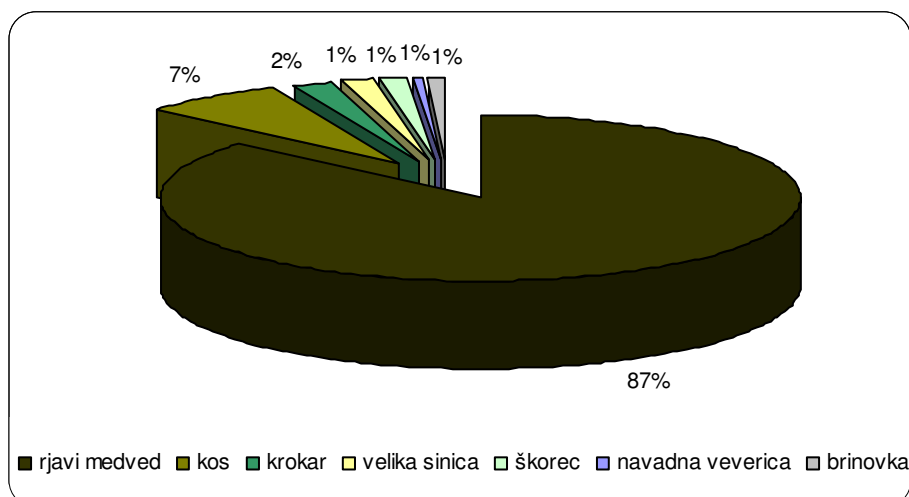
5.1 Povzročitelji škode na področju sadjarstva

Preglednica 6: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo škode, ki je bila povzročena na področju sadjarstva.

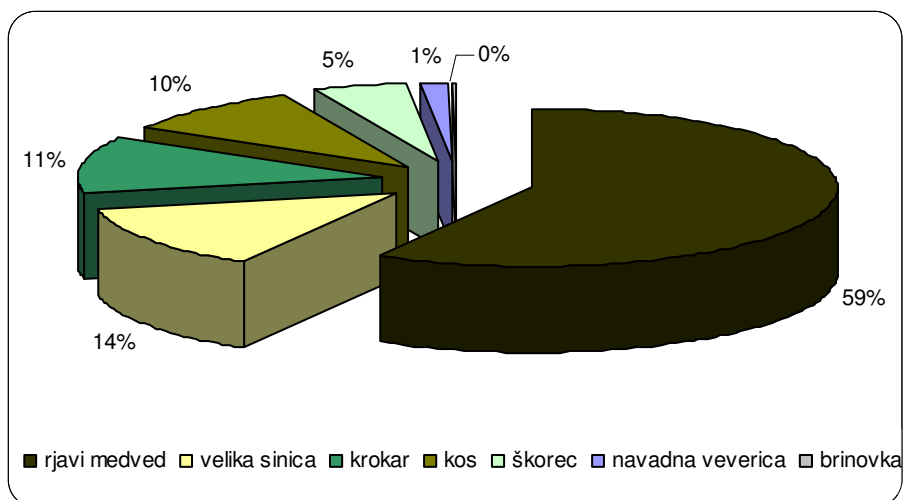
Povzročitelj	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
rjavi medved	120	17.455,79
kos	10	3.063,79
krokar	3	3.432,00
velika sinica	2	3.981,59
škorec	2	1.494,45
navadna veverica	1	366,02
brinovka	1	99,00
Skupaj	139	29.892,64

Iz preglednice 6 je razvidno, da je na področju sadjarstva največ škode povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*). Kot povzročitelj je bil prepoznan v 120 oziroma 87 % škodnih dogodkov za kar je bilo izplačanih 56 % finančnih sredstev, ki so bila namenjena za področje sadjarstva. Ostali povzročitelji so bili predvsem ptiči pevci. V 10 oziroma 7 % škodnih dogodkih je bil kot povzročitelj prepoznan kos (*Turdus merula*). Izplačanih je bilo 10 % finančnih sredstev namenjenih za področje sadjarstva. 14 % finančnih sredstev na področju sadjarstva je bilo odobrenih le za 1 % škodnih dogodkov, kjer je škodo povzročila velika sinica (*Parus major*). Podobno je krokar (*Corvus corax*) na področju sadjarstva povzročil 2 % škodnih dogodkov, za kar je bilo izplačanih 11 % finančni sredstev. Razlog je lahko večji obseg škode, ki je bila povzročena pri posameznem škodnem dogodku. Največkrat je bila škoda povzročena na jablanah, hruškah in slivah.

Slika 22: Delež škodnih dogodkov na področju sadjarstva glede na povzročitelja škode.

Slika 23: Delež odobrenih finančnih sredstev na področju sadjarstva glede na povzročitelja škode.

6. MATERIALNA ŠKODA

V 124 odškodninskih zahtevkih, ki so vključevali isto število škodnih dogodkov je bila povzročena druga materialna škoda. Zavrženih je bilo 24 odškodninskih zahtevkov, v celoti ali delno je bilo ugodno rešenih 100 odškodninskih zahtevkov, kjer je bilo uničenega in poškodovanega za 68.518,79 EUR premoženja. Delež je v primerjavi z vsemi škodnimi dogodki znašal 8 % in po pogostoti škodnih dogodkov po vrstah premoženja zaseda tretje mesto, takoj za drobnico in sadjarstvom. Glede na vsa finančna sredstva je bilo za drugo materialno škodo porabljenih 12 % sredstev.

6.1 Povzročitelji druge materialne škode

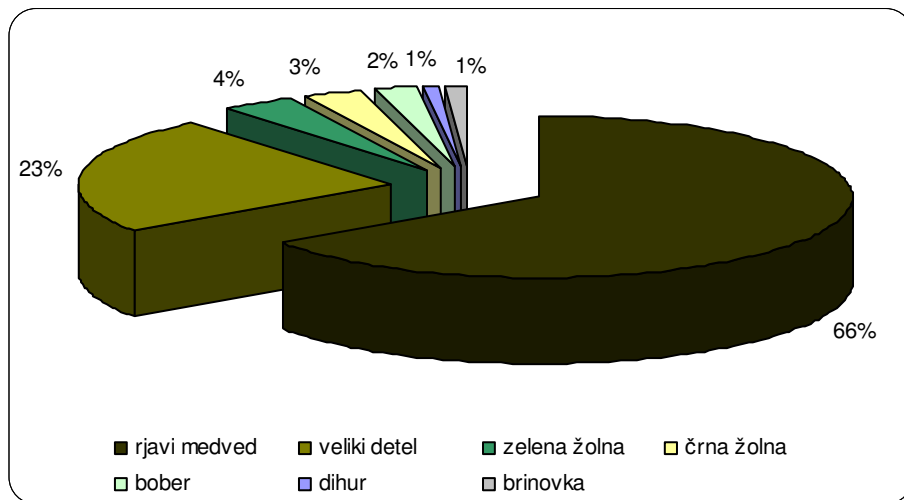
Preglednica 7: Število škodnih dogodkov in odobrena finančna sredstva za povračilo druge materialne škode.

Povzročitelj	Število škodnih dogodkov	Odobrena finančna sredstva v EUR
rjavi medved	64	17.852,06
veliki detel	23	43.070,60
zelena žolna	4	2.765,28
črna žolna	3	3.581,85
bober	2	270,00
dihur	1	114,00
brinovka	1	15,00
Skupaj	98	67.668,79

Iz preglednice 7 je razvidno, da so drugo materialno škodo povzročili predvsem rjavi medved (*Ursus arctos*) in detli ter žolne, med katerimi izstopa veliki detel (*Dendrocopos major*). Največkrat jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*), in sicer 64 krat, kar predstavlja 66 % škodnih dogodkov, za katere pa je bilo izplačanih 26 % finančnih sredstev, ki so bila namenjena za drugo materialno škodo. Materialna škoda je nastala predvsem na avtomatskih krmilnicah za divje prašiče, travni ruši, osebnih avtomobilih in

najrazličnejšemu premoženju kot so deske, vrata, kokošnjak, folija itd. Na sliki 24 in 25 je vidna razlika med deležem škodnih dogodkov in deležem izplačanih finančnih sredstev za drugo materialno škodo, ki jo je povzročil rjavi medved (*Ursus arctos*). Ta namreč poleg škode na domačih živalih pogosto hkrati povzroči tudi materialno škodo na drugem premoženju. Škodni dogodek je zato upoštevan tolikokrat, kot je področij, na katerih je škoda nastala.

Slika 24: Delež škodnih dogodkov na področju druge materialne škode glede na povzročitelja škode.

V 30 % škodnih dogodkih so bili kot povzročitelji prepoznani detli in žolne, od tega v 23 % škodnih dogodkih veliki detel (*Dendrocopos major*). Izplačanih je bilo kar 74 % finančnih sredstev namenjenih za drugo materialno škodo, od tega 65 % za škodo, ki jo je povzročil veliki detel (*Dendrocopos major*). Gre za škodo, ki je običajno povzročena na stanovanjskih in gospodarskih objektih, in sicer fasadah in ostrešju, odškodninski zahtevki pa so v teh primerih običajno visoki.

Slika 25: Delež odobrenih finančnih sredstev na področju druge materialne škode glede na povzročitelja škode.

